

Til
Fiskeridirektoratet
Justervesenet

Vår dato: 07.06.2021

Deres dato: 03.03.2021

Vår referanse:

Deres referanse: 21/3553

Høring - automatisk veiesystem til bruk ved landing av fisk og endringer i instrumentspesifikke forskrifter

Sjømat Norge viser til høringsbrev fra Fiskeridirektoratet og Justervesenet om nye krav til automatiske veiesystemer datert 3. mars 2021.

I høringsnotatet foreslås det:

- Krav om gjennomgående automatiske veie- og målesystemer ved landing og omsetning av fisk.
- Systemene må logge alle hendelser i veiesystemet og lagre alle måledata.
- Veie- og målesystemene skal være direkte knyttet til seddelsystemet og rapporteres fortløpende til kontrollmyndighetene.
- Det legges til rette for dispensasjonsordninger for mindre mottak.

Det legges opp til en trinnvis implementering av de ulike tekniske kravene, og det skal gjøres vurderinger ut fra hvilke tekniske utfordringer leverandørene av utstyr og løsninger møter. Kravet om automatisk vekt, samt lagring og overføring av veiedata gjøres gjeldende fra 1. juli 2022. Øvrige krav til veiesystemet har en foreslått frist på 1. januar 2024.

Det er i dag kun krav om at pelagisk fanget fisk skal veies på automatisk vekt. For at all fisk som landes og mottas i Norge skal kunne veies uten manuelle vekter foreslås det nå krav om bruk av automatisk vekt for alle, der alle veiedata skal lagres automatisk og knyttes til sluttseddelnummer i veiesystemet.

Veiesystemet skal i tillegg til å ha funksjoner for å lagre alle veiedata, også ha funksjoner for å lagre alle hendelser som kan ha betydning for veieresultatet. For å kunne dokumentere hvilke endringer/inngrep som er påført vekten, må den utstyres med en integrert softwaremodul som skal registrere, lagre og vise hendelser i vekten som virker inn på vektens nøyaktighet. Mange av vektene som er i bruk i dag vil ikke kunne møte disse kravene, og må derfor oppgraderes eller byttes ut.

Dispensasjon fra kravene til automatisk veiesystem

I høringsnotatet foreslås det at det skal kunne gis dispensasjon for kravene til de minste mottaksanleggene. Dispensasjonssøknadene skal behandles ut fra mengden fisk som landes og antall landinger hvert kalenderår, samt kostnadenes omfang i forbindelse med anskaffelse av slikt utstyr.

Etter Sjømat Norges vurdering må det stilles like krav til alle aktører i næringen, uavhengig av mottakets størrelse. Kravene må gjelde alle som kjøper fisk i første hånd. Det foreligger ingen gode grunner til at et kilo landet ved et anlegg med lav omsetning skal underlegges svakere kontroll enn om anlegget har høy omsetning. I høringsnotatet er det argumentert for at det er høyere risiko for juks ved et anlegg som omsetter mye fisk, enn ved anlegg med lavere omsetning. Sjømat Norge er ikke enig i dette. Uten å gå nærmere inn på det, kan det utmerket godt være enklere å jukse med små kvanta enn med store. Det bør derfor ikke åpnes for dispensasjon fra kravet om automatiske vektsystemer for mindre mottak. Om noen likevel skal fritas fra kravet, bør kravet harmoniseres med dagens grense for innkreving av årsavgift til Justervesenet (for i år omsetning over 12 millioner kroner). Hensynet til likebehandling må veies tungt, og en dispensasjonsordning vil undergrave legitimiteten til de foreslåtte endringene og kraftig redusere kontrollgevinsten. Med en dispensasjonsordning som skissert i høringsnotatet kan ikke Sjømat Norge støtte tiltakene som foreslås.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å innføre et generelt krav om bruk av automatisk vekt ved landing av all fisk vil for de fleste anleggene kreve investeringer i nytt utstyr. Fiskeridirektoratet antar at oppgradering til lagring og overføring av veiedata og hendelsesdata vil kunne gjennomføres uavhengig av hverandre i henholdsvis veiesystemet og i selve vekten. System for lagring og overføring av veiedata anslås derfor å kunne benyttes etter oppgradering til vekter som har funksjon for lagring og overføring av hendelsesdata.

Det går et skille mellom kostnader knyttet til lagring og overføring av veiedata, og kostnader knyttet til lagring og overføring av data om hendelser i veiesystemet. Når det gjelder veiedata legges det til grunn at kostnadene er mindre enn kostnadene knyttet til hendelsesdata.

Av høringsnotatet fremgår det at kravene knyttet til veiedata mest sannsynlig vil kunne oppfylles ved at man kobler til tilleggsutstyr, det vil si datautstyr og kommunikasjonsutstyr med tilhørende programvare til eksisterende vekter. Det må imidlertid utvikles ny software, og opplysninger som direktoratet har innhentet fra utstyrsleverandørene tilsier at utgifter for utvikling og installasjon av software gir investeringskostnader på i overkant av kr 200 000 per bruker/anlegg.

For registrering av hendelsesdata legges det til grunn at det må utarbeides nye tekniske løsninger. Dette er funksjoner som må være en del av selve vekten, og som derfor ikke kan løses med en tilleggsfunksjon slik som beskrevet for veiedata. Noen eksisterende vekter har delvis funksjon for lagring av hendelser, men ikke tilstrekkelig for å tilfredsstille alle krav. Ifølge høringsnotatet vil leverandørene ha behov for å se nærmere på mulige løsninger og alternativer, og det er ennå for tidlig å kunne si noe konkret om hvilke kostnader dette vil utløse.

Utvikling av software og hardware for å møte kravene til datafangst, lagring og overføring av veiedata, samt et system for registrering og rapportering av hendelser som kan påvirke veieresultatet, vil være kostbart. Samlet sett vil det bli svært kostbart om hver enkelt bedrift skal bære utviklingskostnadene for dette. Ifølge opplysninger Sjømat Norges har hentet inn fra våre medlemmer vil kostnadene for implementering av et system for datafangst, lagring og overføring av veiedata, samt et system for registrering og rapportering av hendelser som kan påvirke veieresultatet koste mellom noen hundre tusen til flere millioner pr anlegg, avhengig av hvilket vektsystem bedriften allerede har.

Sjømat Norge har derfor tatt initiativ overfor FHF for å etablere et prosjekt for å utvikle og klargjøre soft- og hardware som møter kravene som stilles, og som kan nyttes av de ulike systemene, uavhengig av leverandør.

Etter det Sjømat Norge forstår vil FHF gjennomføre et slik prosjekt. Vi har foreslått at det opprettes et prosjekt med minst to pilotanlegg, et for pelagisk og et for hvitfisk. Hensikten er å utvikle og teste ut løsninger for datafangst, lagring og overføring av veiedata, samt et system for registrering og rapportering av hendelser som kan påvirke veieresultatet. Et krav til prosjektet er at løsningene som lages skal kunne brukes for ulike veiesystem. En klar fordel ved et slikt prosjekt er at det vil korte ned utviklingstiden og redusere kostnader for næringen samlet sett. Det vil etter vår vurdering være hensiktsmessig at utviklingen og utprøvingen av de nye løsningene gjøres ved pilotanleggene, for å unngå at det må prøves og feiles ved hver enkelt bedrift. Prosjektet vil også gi svar på kostnadene de enkelte bedriftene vil ha i forbindelse med de nye kravene til automatiske vekter. Sjømat Norge har fått tilbakemelding om at fristene som er satt for de ulike tiltakene kan bli utfordrende å møte. FHF-prosjektet, forutsatt at det settes i gang raskt, vil kunne gi klare indikasjoner på om det er mulig å implementere de nye løsningene innenfor den tidsrammen som er skissert i høringsnotatet. I tillegg til utviklingsarbeidet kan det også være kapasitetsbegrensninger hos utstysleverandørene når veldig mange anlegg må ha nytt utstyr til omtrent samme tid. Fristen for innføring av de nye kravene må derfor vurderes løpende med basis i utviklingsarbeidet og leveringstid.

Behov for en arbeidsgruppe

Sjømat Norge viser til prosessen rundt innføringen av landingsforskriften. Etter Sjømat Norges vurdering kunne implementeringen av bestemmelsene i landingsforskriften blitt gjennomført med betydelig lavere friksjon dersom de innførte tiltakene hadde vært gjenstand for en grundigere behandling og drøfting mellom Fiskeridirektoratet og næringen i felleskap. Eksempelvis er det nå, over 6 år etter ikrafttredelsen av landingsforskriften, ennå ikke avklart hvilke regler som skal gjelde for avsiling og veiing av råstoff til fiskemel og fiskeolje.

Sjømat Norge anbefaler mot denne bakgrunn at det etableres en felles arbeidsgruppe med representanter fra Fiskeridirektoratet og næringen for å sørge for at innføringen av de nye kravene til automatiske vekter innføres på en mest mulig smidig og kostnadseffektiv måte. Utstysleverandørene kan også vurderes som aktuelle for deltakelse arbeidsgruppen. En slik arbeidsgruppe kan sørge for at Fiskeridirektoratet på en god måte får formidlet hensikten med de nye kravene som foreslås, samt hvordan de enkelte tiltakene bidrar til å oppfylle hensikten, og dermed øke både forståelsen for og viljen til å imøtekomme kravene som stilles. Dialogen i en slik arbeidsgruppe vil videre kunne sørge for bedre og mer effektive løsninger, som kan styrke landingskontrollen ytterligere. Arbeidsgruppen bør etableres umiddelbart, og det bør legges opp til relativt hyppige møter for å sikre tett dialog og at problemstillinger knyttet til innføringen av de nye kravene raskt kan drøftes. I høringsnotatet er det en rekke begreper og systemer som må defineres nærmere og gis en operasjonell tolkning. Dette kan arbeidsgruppen bidra med.

Generelt om landingskontroll

Sjømat Norge er grunnleggende positiv til at kontrollen ved landing av fisk styrkes, og at kontrolltiltakene sørger for å sikre like konkurransevilkår mellom aktørene i næringen. De foreslåtte tiltakene kan bidra til dette. Sjømat Norge vil imidlertid være trygg på at tiltakene som skal innføres faktisk fungerer og er gjennomtenkt. Det er særdeles viktig at kontrollgevinsten står i forhold til kostnaden med tiltakene.

Sjømat Norge har over tid ment at Fiskeridirektoratets tilnærming om at det skal stilles krav om etterfølgende kontrollpunkter i produksjonen er lite hensiktsmessig. Kontrollinnsatsen må rettes inn for å sørge for at landingsvekten er korrekt. Er seddelførte data (vekt og art) korrekte, vil behovet for kontrollpunkter utover i verdikjeden i prinsippet falle bort. De nye kravene til vekter må derfor erstatte de etterfølgende kontrollpunktene som i dag framgår av landingsforskriften. Fisken skal kontrolleres og veies inn i anlegget, og skal ikke kontrolleres på nytt etter at den har kommet inn i anlegget. Da må den behandles som enhver annen industriell råvare.

Sjømat Norge understøtter at det er svært viktig at det ikke må innføres særnorske kostnader i forbindelse med de nye kontrolltiltakene. De fleste av våre fiskebestander er delte mellom flere stater, og norskfanget fisk landes ofte i utlandet. Det må derfor være like regler og krav til vektsystemer og landingskontroll for alle som skal kjøpe norskfanget fisk i første hånd. Det har svært lite for seg å innføre regler i Norge dersom norske fiskere kan unndra seg disse kontrolltiltakene ved å omsette fangsten til utlandet.

Sjømat Norge mener at i forbindelse med oppgradering av vektsystemene ved alle norske anlegg, så bør også den såkalte "Hovden-modellen" gjøres til et permanent og frivillig alternativ for aktørene i hvitfisksektoren. Dette er et velprøvd system, som har mange av de samme spesifikasjonene som inngår i høringsnotatet. Sjømat Norge vil rette en egen henvendelse om dette til Fiskeridirektoratet og Nærings- og fiskeridepartementet.

Oppsummert stiller Sjømat Norge seg generelt positiv til at landingskontrollen strykes ved at det stilles nye krav til vektene. En fullgod landingskontroll er nødvendig for å sikre like konkurransevilkår i næringen, og for å sikre at vekt og art ikke er et forhandlingstema ved landing. Det må stilles like krav til kontroll og vekter for alle aktører i næringen, uavhengig av om anlegget er stort eller lite. Videre må det stilles samme krav kjøpere av norsk fisk i utlandet som til kjøperne i Norge. For å sikre en mest mulig kostnadseffektiv innføring av kravene om automatiske vekter mener Sjømat Norge at det må gjennomføres et prosjekt i regi av FHF som beskrevet over. Når det gjelder detaljene i utformingen av de endelige kravene, så mener vi at den foreslåtte arbeidsgruppen vil være en god plattform. Vi anmoder derfor Fiskeridirektoratet om å snarlig etablere en slik gruppe.

Med hilsen
Sjømat Norge

Kyrre Dale